

Pranešimas spaudai

Liuksemburgas, 2020 m. rugsėjo 15 d.

ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema: nemokami leidimai turi būti tikslingesni, teigia auditoriai

Remiantis nauja Europos Audito Rūmų ataskaita, nemokami leidimai vis dar sudaro daugiau kaip 40 % visų pagal ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą (ATLPS) turimų leidimų. Šie nemokami leidimai, paskirstyti pramonei, aviacijai, o kai kuriose valstybėse narėse – elektros energijos sektoriui, nebuvo pakankamai tikslingi. Be to, gerokai sulėtėjo priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas energetikos sektoriuje. Komisija turi atnaujinti savo nemokamų leidimų paskirstymo procedūrą, kad ji atspindėtų Paryžiaus susitarimą ir naujausius pokyčius.

Iš esmės pagal ES ATLPS kaina nustatoma pagal išmetamo anglies dioksido kiekį, o taršos leidimai parduodami aukcione. Pajamos iš aukcionų taip pat skiriamos kovai su klimato kaita. ES ATLPS naudoja nemokamus leidimus, kad atgrasytų ES įmones nuo veiklos perkėlimo į ES nepriklausančias šalis, kuriose taikomi žemesni aplinkos apsaugos standartai, nes tai sumažintų investicijas ES ir padidintų pasaulyje išmetamų teršalų kiekį. Tai vadinama „anglies dioksido nutekėjimu“. Pramonės ir aviacijos sektoriams, skirtingai nei daugumai energetikos sektoriaus operatorių, paskirstomi nemokami leidimai, nes manoma, kad jie anglies dioksido sąnaudas gali tiesiogiai perkelti vartotojui. Tačiau aštuoniose valstybėse narėse, kurių BVP vienam gyventojui yra mažesnis nei 60 % ES vidurkio, energetikos sektorius gavo nemokamų leidimų, kad galėtų vykdyti modernizavimą.

„Nemokami leidimai turėtų būti skirti tiems pramonės sektoriams, kurie turi mažiausiai galimybių perkelti anglies dioksido sąnaudas vartotojams, – teigė auditui vadovavęs Audito Rūmų narys Samo Jereb. – Tačiau taip nėra. Sektoriai, kuriuose išmetama daugiau kaip 90 % pramoninių teršalų, taip pat laikomi sektoriais, kuriems būdinga anglies dioksido nutekėjimo rizika ir kurie naudojami nuolat dideliu nemokamų leidimų skaičiumi. Jei nemokamų leidimų paskirstymas nebus tikslingesnis, ES negaus visos naudos, kurią ATLPS galėtų turėti priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimui ir viešiesiems finansams.“

Auditoriai nustatė, kad energetikos sektoriuose, kurie gavo nemokamų leidimų investuoti į modernizavimą, pažanga mažinant priklausomybę nuo iškastinio kuro buvo gerokai lėtesnė nei kitose valstybėse narėse. Investicijos dažnai buvo naudojamos esamoms lignito ir akmens anglių elektrinėms

Šio pranešimo spaudai tikslas – pateikti Europos Audito Rūmų specialiosios ataskaitos pagrindines mintis. Visa ataskaita pateikta eca.europa.eu.

ECA Press

12, rue Alcide De Gasperi - L-1615 Luxembourg

E: press@eca.europa.eu @EUAuditors eca.europa.eu

gerinti, o ne pereiti prie mažiau teršiančio kuro, ypač Bulgarijoje, Čekijoje, Lenkijoje ir Rumunijoje. Auditoriai pripažįsta, kad Komisija sugriežtino energetikos sektoriui taikomas taisykles 2021–2030 m. laikotarpiu.

Nemokami leidimai pramonės sektoriams paskirstomi remiantis kiekvieno sektoriaus pirmūnų lyginamaisiais rodikliais. Leidimai bus palaipsniui panaikinti iki 2030 m., išskyrus atvejus, kai manoma, kad sektoriuje kyla anglies dioksido nutekėjimo rizika; tokiu atveju paskirstymas nebus sumažintas. Nors taikant šį metodą skatinama didinti energijos vartojimo efektyvumą, auditoriai mano, kad tai turėtų būti daroma tikslingiau. Pramonės sektoriai, kuriems, kaip manoma, būdinga anglies dioksido nutekėjimo rizika, vis dar sudaro daugiau kaip 90 % ES pramoninių išmetamų teršalų, nediferencijuojant skirtingų rizikos lygių, todėl visi šie sektoriai gali ir toliau naudotis visu nemokamų leidimų skaičiumi. Auditoriai rekomenduoja, kad Komisija nemokamus leidimus paskirstytų tikslingiau, atsižvelgdama į skirtingų rizikos lygių poveikį.

Be to, aviacijos sektoriui suteikiami nemokami leidimai, nors jis gali perkelti anglies dioksido sąnaudas klientams. Auditoriai įspėja, kad taip galėtų būti remiamas daug anglies dioksido išmetantis oro transportas, o dėl to nukentėtų geležinkelių transportas.

Nepakankamai tikslingai paskirstant leidimus pagal dabartinę tvarką dauguma nemokamų leidimų iki 2030 m. nebus sumažinti iki nulio. Auditoriai teigia, kad tikslingiau paskirstant leidimus būtų išspręsta anglies dioksido nutekėjimo rizikos problema, sumažintas nenumatytas pelnas ir padarytas teigiamas poveikis viešiesiems finansams, padidinant aukcione parduodamų leidimų dalį.

Pastabos leidėjams

Pagal ES ATLPS pramonės, energetikos ir aviacijos sektoriai turi gauti pakankamai leidimų, kad padengtų savo išmetamą anglies dioksido kiekį. Sistema buvo sukurta 2005 m. ir nuo to laiko ES išmetamų teršalų kiekis vienam gyventojui sumažėjo, tačiau vis dar viršija pasaulio vidurkį. Pirmaisiais dviem sistemos etapais (2005–2012 m.) beveik visi leidimai buvo paskirstyti nemokamai, o paskirstytų leidimų skaičius buvo didesnis už kiekį, kurio reikia faktiniam išmetamų teršalų kiekiui padengti. Susidarė leidimų perteklius. Trečiajame etape (2013–2020 m.) šis sisteminis perteklinis paskirstymas iš esmės buvo panaikintas. 2013–2020 m. paskirstyta daugiau kaip 6,66 milijardo nemokamų leidimų, jų kaina svyravo, tačiau padidėjo nuo mažiau kaip 3 eurų iki maždaug 25 eurų už toną išmetamo CO₂ ekvivalento. Nuo 2012 m. iki 2019 m. vidurio valstybės narės gavo 42 milijardus eurų pajamų iš aukcionų. Jei aukcione būtų parduota daugiau leidimų pramonei, jos būtų gavusios reikšmingų papildomų pajamų. ATLPS ketvirtasis etapas vykdomas 2021–2030 m.

Auditoriai tikrino, ar nemokami leidimai buvo sėkmingai panaudoti elektros energijos gamybai modernizuoti, ar jų paskirstymo tikslingumas buvo pakankamas, kad paskatintų mažinti išmetamą ŠESD kiekį, ir ar nemokamais leidimais nebuvo prisidėta prie šio išmetimo didinimo. 2020 m. liepos mėn. neeiliniame susitikime Europos Vadovų Taryba paragino Komisiją pateikti pasiūlymą dėl ATLPS peržiūros. Auditas neapėmė COVID-19 pandemijos poveikio ATLPS.

Audito Rūmų specialioji ataskaita Nr. 18/2020 „ES apyvartinių taršos leidimų prekybos sistema: nemokamų leidimų paskirstymas turėjo būti tikslingesnis“ 23 ES kalbomis pateikta eca.europa.eu. Pastaraisiais metais [Audito Rūmai paskelbė](#) keletą ataskaitų dėl energetikos ir klimato, kuriose nagrinėjamos [transporto priemonių išmetamų teršalų](#), [saulės ir vėjo energijos](#) ir [ATLPS](#) temos.

Informacijos apie priemones, kurių Audito Rūmai ėmėsi reaguodami į COVID-19 pandemiją, galima rasti [čia](#).

Kontaktai spaudai dėl šios specialiosios ataskaitos

*Damijan Fišer, e. paštas damijan.fiser@eca.europa.eu, tel. (+352) 4398 45 510,
mob. tel. (+352) 621 552 224*